

JE TOLKIENOV KRAJ NEBOM?

490/2017

www.inky.sk

21. 2. 2017

ako to vidí Tolkien – ako to vidí kresťanstvo – chudoba ani bohatstvo – apatheia – naozaj sluha všetkých? – dokonali ako Otec – apoštolát – spiritualita – klubové kresťanstvo?

Tak dobre. Nebo nie. Nebo je... mimo akejkolvek pozemskej škály. Opýtajte sa teda trochu inak: Je Kraj, „štárik“ hobitov z Tolkienovho Pána prsteňov, obrazom a symbolom Božieho Kráľovstva na zemi?

AKO TO VIDÍ TOLKIEN

V Tolkienovom Hobitovi v jednej chvíli mocný Thórin Pavéza hovorí Bilbovi: „*Máte odvahu i moudrost, sloučené ve správném poměru. Kdyby si víc našinců dovedlo cenit jídlo a veselí a zpěv nad nahromaděné zlato, svět by byl radostnější*“. V Pánovi prsteňov zase Tolkien o Kraji píše takto: „*Vida, Frodo, tak si konečně rozumíme,*“ řekl Faramir. „*Jestliže jsi tu věc vzal na sebe, nerad, ale na žádost druhých, máš můj soucit a mou úctu. A žasnú nad tebou: nosit ji schovanou a nepoužívat ji. Jste pro mne nový národ a nový svět. Jsou všichni tví příbuzní stejného rázu? Tvoje země musí být říše míru a spokojenosti a zahradníci tam musí být velmi ctěni.*“ „*Všechno tam v pořádku není,*“ řekl Frodo, „*ale zahradníci rozhodně ctěni jsou.*“ A do tretice: „*Je to malý náruček, ale má velkou cenu, ti Krajané,*“ řekl Halbarad. „*Co vědí o naší dlouhé námaze, kdy jsme jim zabezpečovali hranice? Přesto jsem to dělal rád.*“

Niet pochybností, že Kraj má autorove sympatie – je nakoniec stredom všetkého diania a predstavuje ostrovček šťastia a pokoja uprostred sveta, v ktorom rastie zlovestný Tieň.

Hodnoty Kraja ale autor nepokryte používa aj ako hodnotiace kritérium na posudzovanie ostatných ríš Stredozeme:

TOM BOMBADIL: jeden z Maiar, mocný, nad ktorým nemá Sauronovo zlo moc. Ale jeho opis je všetkým iným, než opisom veľkého hrdinu. Je opisom šťastnej, veselej, štedrej a bezstarostnej domácnosti Toma so Zlatenkou. Namiesto hradu lesná chalúpka a namiesto valov a hradieb zeleninová záhradka pod oknami.

ROKLINKA: je to „posledný domácky dom“ na západ od Hmlistých hôr, ako ho opisuje Bilbo. Mocná elfská pevnosť – a predsa opísaná v kategóriách šťastnej a rozrastenej Elrondovej domácnosti, do ktorej nepatrí len on, či Arwen, či kniežatá ako Glorfindel alebo Erester, ale všetci jej nesmrteľní obyvatelia – a aspoň na čas každý hosť, ktorý do nej zavíta v mieri. Ako staručký Bilbo, napríklad.

LOTH-LÓRIEN: ďalšia mocná pevnosť elfov. A znova opísaná ako šťastná krajina, domov, kde elfovia žijú šťastne, v krásnej a v pokoji.

Naopak, ríše, ktoré upadajú ku zlu, alebo zlé vyslovene sú, nemajú charakter domova a viac inklinujú ku kategóriám moci:

ŽELEZNÝ PAS sa spolu so Sauronom mení z nádhernej záhrady na pevnosť plnú škretov, neživého kovu a kameňa.

MÍNAS TIRITH, spolu s chorobou svojho Správcu sa mení podobne: okná domov sú prázdne, zatĺčené, všetko sa podriaďuje armádnym potrebám. Spolu s Denethorovou chorobou sa mesto mení na pevnosť, kde už ale nie je veľa miesta pre obyčajný, spokojný život.

MORDOR je potom táborom a pevnosťou par excellence, veľmi pripomínajúci boľševické vízie Leva Trockého, ktorý sníval o prebudovaní celého Ruska na spôsob armády robotníkov, armády vojakov, na jeden veľký lágér, v ktorom viac nebude rodiny, nebude manželstva, nebude vlastníctva, ničoho...

A mohli by sme porovnávať hobitov, ľudí a elfov na jednej strane a

skalných obrov a škretov na strane druhej. Alebo si porovnať Boromira s Faramirom – ich „rodinné sklony“ a „nadanie pre domácnosť a rodinu“ a následne ich rozdielne reakcie na Prsteň, keď sa im dostane do rúk... Bolo by toho naozaj veľa.

Pre Tolkiena teda predstavuje Kraj ideál a súčasne i nástroj riešenia problémov sveta, ako to vkladá do úst Thórinovi Pavézovi. A čím viac sa čokoľvek vzdáľuje od kvality a vlastností Kraja, tým je to porušenejšie a zmrzačenejšie, až na opačnom konci, ako dokonalý protiklad Kraja, stojí dusivý a temný Mordor...

AKO TO VIDÍ KRESŤANSTVO

Boh je rodina. Nebo potom môžeme pokojne nazvať *domácnosťou*. Tak o nej píše Písmo: „*Už nie ste cudzinci ani prišielci, ale ste spoluobčania svätých a patríte do Božej rodiny*“ (Ef 2,19 SSV). Grécke slovo *oikeioi* znamená doslova domáci, domácnosť, členovia domácnosti. Nebo i Boh je tak vykreslený v kategórii *domácnosti* – počujete, ako vám tieto slová zvoní ozvenou Tolkienovej Roklinky? Sám Boh je rodinou, je *domácnosťou*, ako vysvetľuje blahej pamäti sv. Ján Pavol II.: „*Boh vo svojom najhlbšom tajomstve nie je samotár, ale rodina, pretože má v sebe otcovstvo, synovstvo a podstatu rodiny, ktorou je láska.*“ Pápež nehovorí o Trojici akoby to bola rodina. On nepovedal, že Boh je ako rodina. Povedal, že Boh je rodina. Teda nie Boh je prirovnaný k ľudskej rodine, ale naopak, rodina je prirovnaná k životu a vzťahom v Najsvätejšej Trojici Boha. Každá pozemská rodina je tak len viac či menej verným obrazom Božej Trojičnej Rodiny. A každá pozemská domácnosť je len viac či menej verným obrazom tej Božej Nebeskej Domácnosti, ako o nej píše Písmo: „*No vy ste sa priblížili k vrchu Sion a k mestu živého Boha, k nebeskému Jeruzalemu, k myriádám anjelov, k slávnostnému zhromaždeniu*“²³ a *k spoločstvu prvorođených*“ (Hebr 12,22-23 SSV).

Teda neprekvapuje, že Cirkev samu seba vníma ako *rodinu*, ako *Božiu rodinu*, žijúcu Boží nebeský život Božej Domácnosti už tu, na zemi. Sv. Ján Pavol II. o farnosti, miestnej čiastke tejto Cirkvi, hovorí ako o „*domove farskej rodiny*“. Pavol nabáda kresťanov slovami: „*Kým teda máme čas, robme dobre všetkým, ale najmä členom rodiny veriacich*“ (Gal 6,10 SSV) a Skutky túto rodinu a vzťahy v nej opisujú takto: „*Vytrvalo sa zúčastňovali na učení apoštolov a na bratskom spoločenstve, na lámaní chleba a na modlitbách. Všetci, čo uverili, boli pospolu a všetko mali spoločné.*“⁴⁵ *Predávali pozemky a majetky a rozdeľovali ich všetkým, podľa toho, ako kto potreboval.*“⁴⁶ *Deň čo deň svorne zotrvali v chráme, po domoch lámali chlieb a s radosťou a úprimným srdcom požívali pokrm*“ (Sk 2,42.44-46 SSV). Nie sú presne toto znaky dobrej rodiny a fungujúcej domácnosti?

Cirkev je jednoducho Božia domácnosť, Božia rodina. Existuje a bude existovať naveky a nikdy nezanikne. Tí, ktorí sú do nej ešte len čerstvo adoptovaní a ešte si nenavykli úplne na jej spôsob života – to ako my, na zemi – sa tu na zemi učia tomuto životu Božej nebeskej domácnosti. A tí, „*ktorí už dosiahli dokonalosť*“ (Hebr 12,23 SSV), žijú túto Božiu domácnosť a jednotu Božej rodiny v blaženosti Božieho Života už v nebeskej a večnej časti tej istej Cirkvi a tej istej domácnosti. Veľmi podobne, ako napríklad v reholi nájdeme *novicov* v noviciáte a skúšobnej lehote, takisto *profesov* s večnými sľubmi a navždy – ale stále je to jedna a tá istá rehoľa, jeden a ten istý kláštor, jeden a ten istý život. Len jedny sa mu ešte len učia a nie sú si možno ešte sami sebou istí, tí druhí už žijú v istote večných sľubov a v plnosti tohto života.

Takto to, ešte ako presbyterián, objavoval Scott Hahn a píše o tom: „*Během týdne jsem vyučoval Písmo na soukromé křesťanské střední škole. Sděloval jsem studentům všechny své poznatky o smluvním svazku Boží rodiny a oni je nadšeně přijímali. Vysvětloval jsem a rozebíral sérii smluvních svazků, které Bůh uzavřel se svým lidem. Nakreslil jsem jim časovou přímku a ukázal na ni, jak každá smlouva, kterou Bůh uzavřel, byla od úsvitu lidských dějin projevem jeho otcovské péče. Jeho smlouva s Adamem byla charakterizována ustanovením manželství mezi mužem a ženou, smlouva s Noem zahrnovala rodinu i se služebnictvem a domácností, smlouva s Abrahámem byla vytvořena na základě rodinného klanu - kmene, smlouva s Mojžíšem již zahrnovala dvanáct kmenů, které se pojily v rodinu jednoho národa, smlouva s Davidem ustanovila Izrael jako rodinu jednoho královského národa. Nakonec Kristus ustanovil Novou smlouvu jako po celém světě rozšířenou, všeobecnou (z řeckého *katholikos*) Boží rodinu, vztahující se na všechny národy, nejen na Židy, ale i na ostatní. Studenti z toho byli celí rozrušení a zajímalo je to - celá Bible tím pro ně dostávala smysl. Jeden student mi položil otázku: „Jak by asi tato celosvětová rodina měla vypadat?“ Nakreslil jsem na tabuli velkou pyramidu a vysvětloval: „Měla by vypadat jako velká rozvětvená rodina, pokrývající celý svět. Na každé její úrovni by měly být různé osoby v roli otců, kteří mají od Boha poslání být nositeli jeho lásky a vykonávat jeho zákon mezi Božími dětmi.“ Další z mých studentů, který byl katolíkem, to nahlas komentoval slovy: „Ta pyramida hodně připomíná katolickou církev s papežem na vrcholku.“ „Ale ne ne ne,“ odpověděl jsem rychle. „To, co vám ukazují, jsou argumenty proti katolicismu.“ Tomu, co jsem říkal, jsem skutečně věřil, nebo jsem se o to alespoň snažil. „Kromě toho,“ pokračoval jsem, „papež je diktátor, nikoliv otec.“ „Ale slovo 'papež' znamená otec,“ zněla reakce. „Ne, neznamená,“ rychle jsem opravil oponenta. „Ale znamená,“ hučelo sborově několik studentů. Tak dobře. Katolíci měli zase v něčem pravdu. Mohl jsem to přiznat, ale bál jsem se. A už vůbec jsem netušil, co bude následovat.“ Nakonec sa sám a potom aj jeho manželka stali členmi tejto Božej domácnosti, Katolíckej Cirkvi.*

ANI CHUDOBA, ANI BOHATSTVO

Pisateľ prísloví sa v Písme modlí: „*Nedávaj mi ani chudobu, ani bohatstvo, udeľ mi (vždy iba toľko, koľko) potrebujem na živobytie*“ (Prísľ 30,8 SSV). Toto je ideál aj kresťanstva, nazývaný *evanjeliovou chudobou*, ktorá, ako vysvetľuje sv. Bazil Veľký, spočíva v tom, že mám všetko potrebné na živobytie a na svoju prácu, ale nič zbytočné navyše.

Ak by sme klesli nižšie a ocitli sa v opravdivej núdzi a nedostatku, ľahko by sme mohli podľahnúť pokušeniu začať pozeráť na druhých ľudí ako na nepriateľov, na konkurentov, alebo ako na „zdroje“ nášho prežitia. Pokúsili by sme sa prežiť a samých seba zachrániť na ich úkor s pomocou osvedčených prostriedkov tohto postoja: krádež, lúpež, podvod, násilie, vražda,... a s postojmi s tým spojenými: závisť, nenávisť, nepriateľstvo, strach, hnev,... To ale nie je pôda, na ktorej by sme mohli budovať *domácnosť* Božej Cirkvi, dokonalé bratstvo medzi všetkými ľuďmi!

Núdzu zvyčajne nie je voľbou, je človeku vnútená. Katolícka Cirkve to pochopila hneď za prvých dní svojho života v Jeruzaleme: „*predávali pozemky a majetky a rozdeľovali ich všetkým, podľa toho, ako kto potreboval*“ (Sk 2,45 SSV). Cieľom bol stav, o ktorom píše Pavol: „*Veď nejde o to, aby sa iným poľahčilo a vám priťažilo, ale o isté vyrovnanie.* ... ¹⁵ *Kto mal mnoho, nemal prebytok, a kto málo, nemal nedostatok.*“ (2 Kor 8,13.15 SSV). Nie je možné budovať *Božiu domácnosť* Katolíckej Cirkvi, kým niekto žije v dostatku a druhý žije v núdzi a zápasí o prežitie. Čo nás privádza k opaku núdze a tou je bohatstvo.

Ježiš hovorí: „*Lahšie je tave prejsť cez ucho ihly, ako boháčovi vojsť do Božieho kráľovstva*“ (Mt 19,24 SSV). Že nehovorí len o nejakých „horných 10 000“, svedčí reakcia apoštolov, keď to počujú: „*Kto potom môže byť spasený?*“ (Mt 19,25 SSV). A ešte

viac osvetľuje túto otázku Ježišova odpoveď: „*Ludom je to nemožné, ale Bohu je všetko možné*“ (Mt 19,26 SSV). Tento krátky text akoby naznačoval, že v praxi *všetci* ľudia sú oni *boháci*. A že dokonca ani nie je v našich silách nejako sa z tohto statusu „boháča“ vyslobodiť, to dokáže iba Boh sám: „*Až keď vás Syn vyslobodí, budete naozaj slobodní*“ (Jn 8,36 SSV). Prečo?

Myslím si, že je to takto: Bohatstvo, to je túžba mať viac, než nevyhnutne potrebujem na svoje prežitie a na svoju prácu. Ako „nízko“ táto hranica leží, nám ukazujú pustovníci od prvých storočí až dodnes: malá *kélia* (pustovňa), v nej jedno lôžko, stôl, stolička a možno truhlica na pár vecí potrebných k výrobe košíkov, či pleteniu lán... sviečka a Biblia... jedny, či dvojce šaty... a dosť. Pripadá nám to neskutočne strohé? Iste. Drvivá väčšina ľudí ide vo svojich majetkových záležitostiach omnoho ďalej! Prečo? Pretože veríme, že *veci* môžu *zvýšiť* kvalitu nášho života, dokonca nás urobiť šťastnými a spokojnými! Čím viac majetku, čím viac vecí, čím viac jedla a pitia a šiat a zábavy – a dnes k tomu ešte pridajme „už také lepšie auto“ a televízor a prehrávač a video a rádio a počítač a tablet a mobil a dekorácie a... – čím viac toho máme, tým lepší bude náš život. Čo je jedna obrovská ilúzia a jeden ohromný klam, ako hovorí Ježiš: „*Lebo aj keď má človek hojnosť všetkého, jeho život nezávisí od toho, čo má*“ (Lk 12,15 SSV). Existuje len jediný Život – a tým je život Božej Trojičnej Domácnosti, Nebeská Cirkve spasených. A tá nie je postavená na *vlastnení*, ale na *bytí* a na *vzťahu*: Byť ako Boh v Božej Trojičnej jednote. Staroveké národy to nechápali a na radosť dnešných archeológov pchali mŕtvym do hrobov posmrtnú výbavu – ale Jób už vie, že je to hlúposť a že „tam“ si človek neodnesie žiadnu vec, žiadne *vlastníctvo*: „*Nahý som vyšiel z lona svojej matky a nahý sa ta vrátim*“ (Job 1,21 SSV).

Bohatstvo je postoj, ktorý nás vedie presne opačným smerom, smerom do Pekla: na jednej strane nás sústreďuje na *veci*, ktoré nás nijako nevedia naplniť životom. A na druhej strane *ničí vzťahy*, pretože kvôli veciam a vlastneniu nedokážeme byť skutočnou Božou *domácnosťou*. Netvoríme *vzťahy*, pretože na ne nemáme čas – musíme pracovať na tom, aby sme zarobili peniaze a kúpili si za ne veci, postavenie a zábavu! Netvoríme *vzťahy* – pretože sa nechceme deliť o svoje peniaze, či o svoje postavenie, či oželiť svoju zábavu! Netvoríme *vzťahy* – pretože o pozemské statky, jedno či majetok, zábavu, moc alebo slávu, musíme bojovať a boj z nás robí konkurentov či dokonca súperov a nepriateľov, nie bratov a sestry v jednej domácnosti. Všetky hlavné hriechy sú vo svojej podstate presne týmto, hriechmi *privlastňovania* si niečoho:

- *pýcha* (lat. *superbia*) – postavenie seba do stredu svojho života a v opozícii voči ostatným, vrátane Boha;
- *lakomstvo* (lat. *avaritia*) – túžba *privlastňovať* si veci, postavenie, moc, zábavu, čokoľvek a nedeliť sa s tým nijako a s nikým;
- *závisť* (lat. *invidia*) – túžba po veciach (vždy v tom najširšom zmysle slova, teda vrátane „vecí“ ako moc, sláva, zábava,...) druhého, porovnávanie sa a teda vzájomné konkurovanie si;
- (zlý) *hnev* (lat. *ira*) – ako následok neúspechu v boji o *vlastnenie* čohokoľvek, strachu zo straty čohokoľvek, prehry pri porovnávaní sa a pod.;
- *smilstvo* (lat. *luxuria*) – túžba *privlastniť* si rozkoš a využiť ju na telo druhého človeka;
- *obžerstvo* (lat. *gula*) – túžba *vlastniť* čo najviac, nielen jedla;
- *lenivosť* (lat. *acedia*) – duchovná *znechutenosť* plynúca z toho, že kvality *Božej Domácnosti* nám v mentalite *vlastnenia* pripadajú prázdne, nudné, ťažké, náročné a musíme sa k nim nútiť a premáhať a chuť k tomu pražiadnu nemáme, stále nás omnoho viac vábia očarujúce hlasy *sirén vlastnenia*...

Preto to v Cirkvi v praxi a pre mnohých „katolíkov“ až pričasto aj tak vyzerá: nejaký cirkevný „bufet“, kde navštívime kostolný „bar“, nalejeme si tam za pohárik „svätej omše“ a prípadne ešte misku orieškov „pobožností“ – a potom ideme domov, do svojej

pevnosti a medzi svoje veci a pokojne sa ešte aj tam, s vlastnými pokrvnými podľa tela, pohádame a posekáme kvôli vlastneniu vecí, moci, dôležitosti či zábavy... Niekedy si to neuvedomujeme, ale Evanjelium nehľadá na bohatstvo tak, ako bežne svet – teda boháči ako ľudia, ktorí majú v porovnaní s inými nadpriemerne veľa peňazí – ale inak. Boháč je človek, ktorý očakáva od majetku, hmotného, či nehmotného, šťastie a život. Tak, ako to vykreslil Ježiš: „*Istému boháčovi prinieslo pole veľkú úrodu.*“¹⁷ Premýšľal a hovoril si: „*Čo budem robiť? Veď nemám kde uložiť svoju úrodu.*“¹⁸ Potom si povedal: „*Toto urobím: Zrúcam svoje sýpky a postavím väčšie a tam uložím všetko obilie i ostatný svoj majetok.*“¹⁹ Potom si povie: „*Duša, máš veľké zásoby na mnohé roky. Odpočívaj, jedz, pi a veselo hodu!*““ (Lk 12,16-19 SSV). Dnes tým „sýpkam“ hovoríme zárobok, úspory, dobrý dôchodok, cenné listy, akcie,... ale pointa je stále rovnaká. Podľa Evanjelia sme boháčmi všetci, všetci k tomu máme neodolateľný sklon.

No a v strede medzi týmito dvomi krajnosťami, núdzou a majetkom, je *evanjeliová chudoba*, onen ideálny stav, ako o ňom píše Písmo v Prísloviach. Ten je ale možný len zoči-voči Bohu. Len vtedy, ak uveríme Božiemu modelu *nebeskej Domácnosti* a uveríme, že Božie Trojičné vzťahy v Božej Rodine sú opravdivým životom – len potom dokážeme túžbu po vlastníctve odložiť v prospech túžby po niečom omnoho cennejšom: byť členom a súčasťou Katolíckej Cirkvi, jej *communia*, spoločenstva, ako ho označuje sv. Ján Pavol II. a tak vstúpiť do Božej Domácnosti Najsvätejšej Trojice, do plnosti Jej Jednoty a Života. To je to „oslobodenie Synom“, ktoré je „možné iba Bohu“ a nikomu inému. Bez Boha je vlastníctvo jediná, aj keď márna nádej, nič iné nejestvuje. Ešte aj ľudia ako *indickí askétovia* sa uchýľujú k chudobe preto, aby nadobudli a vlastnili iný osobný statok a tým je *lepšia karma* a samotná *zbožnosť*. Čo je ale vlastníctvo rovnako individuálne a individualistické, ako každé iné. Sv. Matka Tereza by o tom vedela hovoriť ságy, že?

APATHEIA

Znova sme pri tomto kľúčovom pojme. *Apatheia*¹ je absencia sebeckta, ľahostajnosť voči sebe, povedal by Merton. Ale nie úplne. Je to ľahostajnosť voči *vlastneniu* a akejkolvek *túžbe* po čomkoľvek pre seba. Plynie z poznania, že:

- 1) nič, čo sa dá vlastniť a vydobýť na iných, mi život ani šťastie neprinesie, tak prečo by som po tom túžil?;
- 2) život spočíva v pohode, pokoji a kráse *domácnosti* na spôsob Trojice a tá sa netvorí individualizmom a vzájomným konkurovaním si, ale vzťahmi a spoločenstvom, kde čím viac človek dá, tým viac sa *stáva*;
- 3) že v Bohu mi je už všetko toto darované² a teda naozaj o nič z toho nemusím bojovať, zápasiť, strachovať sa, ani nič podobné – a už vôbec nie s nijakým človekom!

Táto *apatheia* je potom slobodou, ktorá nám umožňuje tvoriť vzťahy Božej domácnosti v čírej radosť. Akonáhle sa ale vytráti, vytratia sa aj vzťahy a radosť jednoty Božej *domácnosti* a *rodiny*. Pekne to ilustruje Písmo: „*V tých dňoch, keď počet učeníkov rástol, Helenisti začali šomrať na Hebrejov, že pri každodennom obsluhovaní zanedbávajú ich vdovy*“ (Sk 6,1 SSV). Hebreji sa snažili protežovať „svojich“, lebo si mysleli, že keď im doprajú lepšie *jedlo* a *pitie* ako „cudzím“, zlepšia tým ich život. A tí druhí sa z rovnakých dôvodov paprčili. Duch „bohatstva“ napadol „domácnosť“ Cirkvi ako invázia mravcov faraónskych, ako opravdivá korózia. Symbolicky nezlučiteľnosť sebeckta a Cirkvi znázorňuje prípad Ananiáša a Zafiry: „*Aj istý muž, menom Ananiáš, predal so svojou manželkou Zafirou pozemok*“² a s vedomím manželky si *stiahol z utržených peňazí a len istú časť priniesol a položil*

apoštolom k nohám.“³ Peter povedal: „*Ananiáš, prečo ti satan naplnil srdce, aby si luhal Duchu Svätému a stiahol z peňazí za pozemok?*“⁴ Azda nebol tvoj, kým si ho mal? A keď si ho predal, nebolo v tvojej moci, čo si zaň dostal? Prečo si prepožičal svoje srdce na túto vec? Neluhal si ľudom, ale Bohu!“⁵ Len čo Ananiáš počul tieto slová, padol a skonali; a všetkých, čo to počuli, zmocnil sa veľký strach.“⁶ Tu vstali mladší z nich, zavinuli ho, vyniesli a pochovali.“⁷ Asi o tri hodiny prišla aj jeho žena, nevediac, čo sa stalo,“⁸ a Peter jej povedal: „*Povedz mi, či ste za toľko predali ten pozemok?*“ Ona povedala: „*Áno, za toľko.*“⁹ Peter jej povedal: „*Prečo ste sa dohodorili pokúšať Pánovho Ducha? Počuj za dverami kroky tých, čo pochovali tvojho muža; vynesú aj teba.*“¹⁰ A hneď mu padla k nohám a skonala. Keď mladíci vošli dnu, našli ju mŕtvu; vyniesli ju a pochovali k jej mužovi“ (Sk 5,1-10 SSV).

Apatheia je podstatným a základným predpokladom patrenia do *Domácnosti* nesmrteľného Boha: „*Konečným cieľom je apatheia. Vtedy je človek ako Boh. Viac v ňom nie sú zlé myšlienky, nie je viac otrokom nijakej vášne; stal sa láskou bez emócií, bez želaní: on je. Jeho modlitba je vtedy naozaj účinná, lebo sa modlí srdcom samého Boha, ktorý tvorí a udrzuje svet.*“ (Otec Dionýz z Monastiera Šimona Petra).

NAOZAJ SLUHA VŠETKÝCH?

Všetci poznáme onen príbeh z Evanjelia: „*Viete, že tí, ktorých pokladajú za vládcov národov, panujú nad nimi a ich veľmoži majú nad nimi moc.*“⁴³ Medzi vami to tak nebude. Ale kto sa bude chcieť stať medzi vami veľkým, bude vašim služobníkom.“⁴⁴ A kto bude chcieť byť medzi vami prvý, bude sluhom všetkých.“⁴⁵ Lebo ani Syn človeka neprišiel, aby sa dal obsluhovať, ale aby slúžil a položil svoj život ako výkupné za mnohých“ (Mk 10,42-45 SSV). Znie to ako pozvanie k náročnej obeti. K niečomu veľmi ťažkému. K niečomu, čo si tu, na zemi, musíme odtrpieť – aby sme s tým v Nebi konečne mohli prestať a konečne si mohli začať užívať nebeskú slasť a blaženosť ako odmenu za všetku tú drinu *služby druhým*, ktorú sme kvôli tomu na zemi so zaťatými zubami podstupovali. Ale naozaj je to tak?

V dobrých rodinách – alebo medzi zamilovanými manželmi – to presne takto funguje: všetci sú voči sebe strašne pozorní a usilujú sa jeden druhému pomôcť, jeden druhému urobiť radosť... Je to tak preto, lebo im jeden na druhom záleží. A aj preto, že si uvedomujú, že vzťahy sú omnoho dôležitejšie, než všetko ostatné. Rodina je viac ako veci, manžel/manželka/milý/milá je viac, než pohodlie, než zábava, než kariéra, než peniaze, než hocičo iné. A tak s radosťou sú si jeden druhému „služobníkmi všetkých“. Presne podľa Ježišových slov. A nie je to žiadna obeta. Nič, čo by robili preto, aby s tým raz konečne mohli prestať a vybrať si za to nejakú výplatu... Naopak, je to pre nich obrovská radosť!

Cirkev, to sú jednoducho bedári, ktorí zistili, že cez noc – niektorí, ktorí boli pokrstení na veľkonočnú vigíliu ako dospelí katechumeni, tak doslova – sa stali neskutočnými boháčmi, synmi Boha, dcérami Boha, dedičmi Boha, nesmrteľnými na obraz Boha. Zrazu sa plní radosť, pozerajú na seba navzájom a so slzami smiechu a radosť sa potľapkávajú po pleciach a objímajú radosťou. Zrazu už viac niet o čo bojovať. Niet o čo zápasiť. Niet si čo závidieť – a vôbec, nikde niet čo závidieť, nikde niet viac nič, čo by popri tomto všetkom ešte stálo o nejakú pozornosť, stálo za to túžiť po tom, či dokonca o to s niekým zápasiť! Všetok boj skončil, strach sa vyparil, túžby zhasli... ostal len hlboký pokoj, Boží pokoj, Kristov pokoj, ako On sám hovorí: „*Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam. Ale ja vám nedávam, ako svet dáva*“ (Jn 14,27 SSV).

Namiesto všetkého toho boja a porovnávaní a závidosti a žiadostivosti si teraz v hlbokom pokoji a nasýtenosti v Bohu vychutnávajú túto ohromnú slobodu, *apatheiu*, ktorá ich konečne uvoľnila. Ich život je plný jasu a to vďaka vzťahom hlboké jednoty a lásky, ktorú medzi sebou prežívajú v Kristovi i v Duchu Svätom, ktorý

¹ porov. úvahy 456, 457, 458 a 460

² porov. úvaha 390

ich napĺňa. Tieto vzťahy sú pre nich rozkošou a ich budovanie radosťou – práve týmito postojmi a skutkami vzájomnej prajnosti, pozornosti, predbiehania sa navzájom v tomto všetkom. Tak, ako to hovorí Pavol: „Milujte sa navzájom bratskou láskou, predbiehajte sa vzájomne v úctivosti“ (Rim 12,10 SSV).

Veru, toto je sama radosť, rozkoš vykúpených, oslobodených Synom. Žiadne bremeno, žiadna obeta, nič, čo by sme odtrpeli v nádeji, že v Nebi od toho budeme navždy oslobodení. Kdeže, Nebo, to je práve presný opak, vyhrotenie tejto vzájomnej lásky, „úctivosti“, prajnosti, pozornosti voči sebe navzájom až do nekonečnej intenzity Trojediného!

DOKONALÍ AKO OTEC

Toto je podstata kresťanskej dokonalosti, ako o nej hovorí Ježiš: „Milujte svojich nepriateľov a modlite sa za tých, čo vás prenasledujú, ⁴⁵ aby ste boli synmi svojho Otca, ktorý je na nebesiach. Ved' on dáva slnku vychádzať nad zlých i dobrých a posielá dážď na spravodlivých i nespravodlivých. ⁴⁶ Lebo ak milujete tých, ktorí vás milujú, akú odmenu môžete čakať? Vari to nerobia aj mýtnici? ⁴⁷ A ak pozdravujete iba svojich bratov, čo zvláštne robíte? Nerobia to aj pohania? ⁴⁸ Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec“ (Mt 5,44-48 SSV). Čoho sa dokonalosť týka? Lásky, ničoho iného, pretože láska „je väzkom dokonalosti“ (Kol 3,14 SSV) a ona vytvára Božiu domácnosť Kristovej Katolíckej Cirkvi. A práve k láske nás uschopňuje viera s novou identitou, ktorú ňou prijímame, nádej spočívajúca v Božom dedičstve v Nebi, ktoré sme už dostali a následne *apatheia*, ktorá nie je ničím iným, než úplným a konečným oslobodením človeka k láske, ktorou do Božej domácnosti vstupuje a v nej sa svojho dedičstva aj skutočne ujíma!

APOŠTOLÁT

Definícia apoštolátu potom znie: prísť niekde, vybudovať uprostred zmätku a krčov sveta takýto domov, skutočnú Božiu domácnosť prítomnú uprostred sveta, žiť v nej – ako Elrond v Roklinke uprostred Divočiny – tú najdomáckejšiu domácnosť Božej Rodiny a Domácnosti v hlbokom Božom Pokoji a Božej radosť. A nechať dvere otvorené, aby mohol vojsť každý, kto zatúži byť tým, čím sme my, žiť to, čo žijeme my, kto uverí svedectvu Života a radosť a veľkej Plnosti, ktoré z nás mocne vyžarujú do sveta, ako hovorí sám náš Pán a Vykupiteľ: „Vy ste svetlo sveta. Mesto postavené na návrší sa nedá ukryť. ¹⁵ Ani lampu nezažnú a nepostavia pod mericu, ale na svietnik, aby svietila všetkým, čo sú v dome. ¹⁶ Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach“ (Mt 5,14-16 SSV)

Ešte raz: apoštolát nie je nič iné, než Božia domácnosť uprostred sveta, žiariaca Božím životom radosť lásky a jednoty a s radosťou vítajúca všetkých, ktorí sa chcú pridať. Tak, ako tomu bolo už v prvých dňoch našej Cirkvi: „Všetci, čo uverili, boli pospolu a všetko mali spoločné. ⁴⁵ Predávali pozemky a majetky a rozdeľovali ich všetkým, podľa toho, ako kto potreboval. ⁴⁶ Deň čo deň svorne zotrvali v chráme, po domoch lámali chlieb a s radosťou a úprimným srdcom požívali pokrm. ⁴⁷ Chválili Boha a boli milí všetkému ľudu. A Pán každý deň rozmnožoval tých, čo mali byť spasení“ (Sk 2,44-47 SSV).

SPIRITUALITA

Samozrejme – láska potrebuje nejaký materiál, na ktorom žije a stáva sa zjavnou. Ako hovorí Gandalf v Pánovi Prsteňov uprostred snehovej búrky pod Caradhrasom, keď po ňom chcú oheň na zahriatie: „Já musím mít něco, na čem mohu pracovat, nemohu pálit snih!“ Aj my potrebujeme niečo, na čom sa láska nielen stane zjavnou, ale na čom a v čom sa láska dá budovať, uskutočňovať, žiť, „praktizovať“. Tým niečím je spiritualita. Môže mať podoby od dlhých hodín modlitieb a mlčania v komunite kartuziánov po šantenie s deťmi na futbale saleziánov, od biblického stretka farníkov cez výpravu do hôr skautov až po spoločné štrikovanie farní-

čiek večer pri čajičku, či spoločné posilovanie farníkov večer v posilovni. Akákoľvek činnosť – za predpokladu, že sa nestane sama osebe cieľom, ani sa nestane nástrojom vlastníctva, boja, zápasu, porovnávaní a všetkých tých svetských nezmyslov – môže byť spiritualitou. Stačí splniť jediný predpoklad: aby umožňovala uskutočňovanie vzájomnej lásky, rast vo vzájomnej láske, aby vytvárala a bola tým „materiálom“, na ktorom sa vzájomným predbiehaním sa v pozornosti a úctivosti a prajnosti a vzájomnej pomoci a podpory buduje stavba Božej domácnosti, Cirkvi.

KLUBOVÁ CIRKEV?

Skúste si teraz predstaviť taký anglický vážený a prestížny klub, možno taký, do ktorého chodí sir Philleas Fogg vo Vernovom románe *Cesta okolo sveta za 80 dní*: Prijemné prostredie, steny obložené drevom, pohodlné kreslá, v krbe plápolá oheň, na policiach sú knihy... a skupina džentlmenov v družnom hovore, v maximálnej pohode, zahalená oblakmi modrastého dymu z fajok a cigár a s pohárikom portského na stole... atmosféra tepla, pokoja, príjemnosti, pohody,...

Nie je Cirkev niečo podobné?

Je to Cirkev bojujúca, ktorá *dobrom premáha zlo*³. Čiže: apatheiou žiadostivosť, pokojom súperenie, závisť a porovnávanie sa, láskou pýchu a sebeckosť, vzájomnou pozornosťou ľahostajnú sebastrednosť, domáckosťou chlad a cudzosť a anonymitu vonkajšieho sveta. Podobá sa hobitom, áno, hobitom, ktorí premáhajú zlo a svet svojou *vidieckosťou*, svojou fajočkou a holbičkou piva a dobrým jedlom a družnosťou a úctou k záhradníkom. A týmto nakoniec víťazia. Pretože bojovníci – nebojujú mečom proti meču? Silou proti sile? Ak aj zvíťazia meče Aragorna, Éomera, Faramira a Imrahila, kapitánov Západu a ich vojská – tak zvíťazia. Ale po sebe nechajú aj tak len skazu, smrť a zničenie. Meče nedokážu nič vybudovať. A tak, veľmi symbolicky, po skončení vojny o Prsteň, prichádza akord posledného a naozaj skutočného víťazstva: Do Mesta prichádzajú trpaslíci z Hory a elfovia z Lesa a uzdravujú Mesto. Premieňajú ho späť z *pevnosti* na domov, robia niečo, čo hrdinovia s mečmi nikdy nedokážu. Až toto je skutočné víťazstvo, nie to pred bránami Mordoru, či na svahu Orodruiny. A hobiti sa tiež vracajú do Kraja, aby ho znova obnovili v jeho domáckosti, v jeho mierumilovnej hobitej družnosti.

Ak budeme niekedy „v pokušení“ budovať Cirkev – a mali by sme v ňom byť isto neustále! – spomeňme si na tieto posledné kapitoly Tolkienovho diela. Potom si pred očami predstavme atmosféru družnosti, vytríbenosti a praskajúceho ohňa v drevom obloženej klubovej miestnosti Phileasa Fogg. Aby sme mali jasne pred očami, čo je Cirkev, ako žije Cirkev, čím žije Cirkev, čo ponúka Cirkev i ako víťazí Cirkev nad svetom.

Tak, ako sa za to modlí a modliť nabáda apoštol Pavol, keď píše: „Predovšetkým teda žiadam, aby sa konali prosby, modlitby a orodovania a vzdávali sa vďaka za všetkých ľudí, ² za kráľov i za všetkých, čo sú na vyšších miestach, aby sme mohli žiť tichým a pokojným životom vo všetkej nábožnosti a mravnej čistote. ³ Toto je dobré a milé pred Bohom, naším Spasiteľom, ⁴ ktorý chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu“ (1 Tim 2,1-4 SSV) – a v tejto výzve zhmúľ všetko, od spôsobu života Cirkvi, cez fakt, že je to na obraz Boha na záľubu Bohu až po to, že práve toto je cesta spásy a záchrany všetkých ľudí: stať sa domáccimi Boha.

Váš Inky

³ porov. úvaha 488